

Τα Τέμπη που ζούμε συνεχώς

Του Βαγγέλη Βλάχου (αδερφός Βάιου Βλάχου)

Τέλη Φεβρουαρίου, πρώτη εργάσιμη ημέρα μετά το τριήμερο του καρναβαλιού. Σε ένα τρένο εκατοντάδες επιβάτες επιστρέφουν πίσω στα σπίτια τους, πηγαίνουν στις δουλειές τους, γυρνάνε στις οικογένειές τους. Το τρένο πλησιάζει σε μία περιοχή η οποία είναι γνωστή λόγω μιας άλλης τραγωδίας που είχε γίνει μερικά χρόνια πριν. Κάθε φορά που κάποιος περνάει από εκείνο το μέρος, η καρδιά σφίγγεται όταν φέρνει στο μυαλό του τις τραγικές εικόνες του παρελθόντος.

Το μέρος αυτό μοιάζει να είναι καταραμένο.

Η σύγκρουση θα πλήξει ανελέητα τη μηχανή και τα πρώτα βαγόνια της επιβατικής αμαξοστοιχίας. Πάνω από 50 νεκροί. Πολλές δεκάδες τραυματίες. Επικρατεί πανικός. Αρκετά λεπτά αργότερα η χώρα μαθαίνει ότι κάτι πολύ κακό έχει συμβεί. Οι οικογένειες προσπαθούν να επικοινωνήσουν με τους δικούς τους ανθρώπους, να μάθουν ότι είναι καλά. Δεκάδες κλήσεις παραμένουν αναπάντητες. Αρχίζουν να ψάχνουν τους ανθρώπους τους στα κανάλια, στα ραδιόφωνα, στο ίντερνετ. Μια καθαρή φωτογραφία που να φαίνεται το πρόσωπό του, ένα όνομα και μια τραγική επίκληση για την οποιαδήποτε πληροφορία που θα μπορούσε να βοηθήσει.

Από τις πρώτες ώρες η κυβέρνηση βρίσκεται αντιμέτωπη με μία ανείπωτη τραγωδία. Την υπόθεση αναλαμβάνει ένας διάσημος Εισαγγελέας, ο οποίος είχε αναλάβει διάφορες σημαντικές υποθέσεις, αλλά είχε συνδέσει και το όνομά του με σκάνδαλα και πιθανή διαφθορά. Οι οικογένειες βράζουν. Από την πρώτη στιγμή, οι ευθύνες συγκεντρώνονται σε ένα και μόνο άτομο, σε έναν εργαζόμενο, που φαινόταν ότι είχε κάνει ένα τραγικό ανθρώπινο λάθος. Ο εργαζόμενος είχε κάνει, λένε, σωστά όλες τις κινήσεις τις προηγούμενες φορές, ακόμη και αμέσως πριν τη σύγκρουση. Για κάποιο λόγο, εκείνη τη μοιραία στιγμή δεν έκανε το ίδιο

που είχε κάνει όλες τις προηγούμενες φορές και οδήγησε στο θάνατο πάνω από 50 ψυχές.

Δύο χρόνια μετά την τραγωδία, οι έρευνες σταματούν και η υπόθεση αποστέλεται στο δικαστήριο. Έχουν κατηγορηθεί 28 πρόσωπα. Όχι μόνο εργαζόμενοι και οι υπεύθυνοί τους, αλλά και στελέχη των ιδιωτικών και δημόσιων εταιρειών που διαχειρίζονταν το σιδηρόδρομο και πολιτικά πρόσωπα της κυβέρνησης που είχαν την αντικειμενική ευθύνη της ασφάλειας των τρένων.

Κατά τη διάρκεια των ερευνών, έφτασαν να κατηγορήσουν μέχρι τα ανώτατα πολιτικά πρόσωπα της κυβέρνησης, με «βαριά» πολιτικά επίθετα, αλλά δεν μπόρεσαν να βρεθούν συγκεκριμένα στοιχεία που να υποστηρίξουν την ενοχή τους. Τρία χρόνια μετά το δυστύχημα, θα ξεκινήσει η δίκη. 21 από τους 28 κατηγορούμενους θα βρεθούν ένοχοι, μεταξύ των οποίων και πολιτικά πρόσωπα.

Έξι χρόνια μετά το δυστύχημα, έλαβε χώρα μια δεύτερη δίκη, αυτή τη φορά κατηγορώντας τον αρμόδιο Υπουργό Μεταφορών τη στιγμή του δυστυχήματος. Για να συμβεί αυτό έπρεπε να άρουν την ασυλία του. Τελικά, κρίθηκε ένοχος για διαφθορά και του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης σχεδόν έξι ετών και ισόβια απαγόρευση ενασχόλησης με την πολιτική.

Οι μισές περίπου οικογένειες των θυμάτων οργανώθηκαν σε ένα Σωματείο Κοινωνικής Παρέμβασης, ζητώντας δικαιοσύνη για τους ανθρώπους που έχασαν στο μοιραίο δυστύχημα. Ήταν εκείνη η ομάδα των οικογενειών που μπόρεσε να βρει τη δύναμη να παλέψει για τη δικαίωση εκ μέρους όλων των υπόλοιπων θυμάτων και των οικογενειών τους. Ένα μικρό μέρος των οικογενειών δε θέλησε να παλέψει, ενώ ένα άλλο, το μεγαλύτερο, δεν μπόρεσε, δεν βρήκε τη δύναμη. Το Σωματείο οργάνωσε πάρα πολλές δράσεις και φρόντισε να κρατήσει το ενδιαφέρον της κοινωνίας ενεργό, ώστε το συγκεκριμένο έγκλημα να μην ξεχαστεί και να αποδοθεί δικαιοσύνη.

Πορείες. Άρθρα και βιβλία. Εκδηλώσεις. Πολιτικές παρεμβάσεις.

Τέσσερα χρόνια μετά το δυστύχημα, το κράτος νομοθετεί

προκειμένου να ανακτήσει το δημόσιο έλεγχο του σιδηροδρομικού δικτύου, το οποίο είχε τεμαχιστεί και ιδιωτικοποιηθεί τις προηγούμενες δεκαετίες της οικονομικής κρίσης, θέτοντας το ως μια Πολιτική Εθνικής Σημασίας. Η μάνα από ένα από τα θύματα θα αποφασίσει να ασχοληθεί με την πολιτική και θα ψηφιστεί βουλευτής με το κόμμα της αντιπολίτευσης κατά τη στιγμή της τραγωδίας, το οποίο στη συνέχεια θα γίνει κυβέρνηση. Θα αφιερώσει τον πολιτικό της βίο σε θέματα σχετικά με την ασφάλεια των μεταφορών, τη δικαιοσύνη και την προστασία των θυμάτων εγκλημάτων και τραγωδιών.

Το κοινό σύνθημα είναι: «Η Διαφθορά Σκοτώνει».

Η λέξη justicia, δικαιοσύνη, κυριαρχεί, γραμμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να συμπεριλαμβάνει μέσα της τον αριθμό των θυμάτων και ένα σταυρό: JU5 1CIA.

Έντεκα χρόνια μετά την τραγωδία της Όνσε (once σημαίνει «έντεκα» στα αργεντίνικα), στις 22 Φεβρουαρίου 2023 στις 8:32 το πρωί την ώρα ακριβώς που είχε συμβεί η σύγκρουση, οι οικογένειες των 51+1 θυμάτων της τραγωδίας έχουν συγκεντρωθεί στην αποβάθρα 1 του Σιδηροδρομικού Σταθμού Once, στην Αυτόνομη Πόλη του Μπουένος Άιρες της Αργεντινής. Είναι το σημείο όπου έχασαν τους ανθρώπους τους για πάντα. Φοράνε μπλούζες όπου έχουν εκτυπώσει τα πρόσωπα και τα ονόματα που πλέον τα γνωρίζει όλη η χώρα. Η λέξη justicia, δικαιοσύνη, κυριαρχεί, γραμμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να συμπεριλαμβάνει μέσα της τον αριθμό των θυμάτων και ένα σταυρό: JU5 1CIA.

Μια σειράνα ηχεί ξανά, όπως και κάθε χρόνο, προκειμένου να αφυπνίσει τη μνήμη ώστε να μην ξεχαστεί αυτό το έγκλημα. Ο πατέρας ενός θύματος λέει ότι θα είναι για πάντα παρόντες προκειμένου να υπενθυμίζουν σε όλους τι έχει γίνει, αυτά που θεωρούν σημαντικά, έτσι ώστε καμία άλλη οικογένεια να μη χρειαστεί να περάσει το ίδιο που πέρασαν και αυτοί. Στη συνέχεια, διαβάστηκαν και ακούστηκαν όλα τα ονόματα των

θυμάτων.

Θυμάμαι ότι είχα δει το συγκεκριμένο απόσπασμα το βράδυ εκείνο στις ειδήσεις, καθώς με το θείο ενός θύματος δουλεύουμε στο ίδιο μουσείο, και πάντα η τραγωδία της Όνσε ήταν ένα από τα βασικά θέματα συζήτησης όταν καθόμασταν να πούμε ένα μάτε. Οι οικογένειες της Όνσε ήταν ικανοποιημένες από τη δικαιοσύνη, και τώρα αγωνίζονται ώστε ο κόσμος να μην ξεχάσει ποτέ αυτό το έγκλημα των διεφθαρμένων πολιτικών. Μια εβδομάδα μετά, στις 28 Φεβρουαρίου του 2023, στην άλλη άκρη του κόσμου – πάλι την πρώτη εργάσιμη ημέρα μετά από το τριήμερο του καρναβαλιού – δύο τρένα θα συγκρουστούν οδηγώντας στο θάνατο τουλάχιστον 57 ανθρώπους.

Η ελληνική κυβέρνηση θα προσπαθήσει να αποδώσει τα πάντα σε ένα τραγικό ανθρώπινο λάθος.

Όταν κλείνω τα μάτια μου, σκέφτομαι έξι πολιτικούς με δεμένα τα μάτια, να ψηλαφίζουν εδώ και ένα χρόνο δύο τρένα που έχουν συγκρουστεί στα Τέμπη. Ο πρώτος πολιτικός πιάνει ένα ανθρώπινο μέλος και λέει ότι «φταίει ο ανθρώπινος παράγοντας». Λέει ότι εκείνο το βράδυ ο ανθρώπινος παράγοντας έκανε πολλά λάθη και πολλές παραλείψεις, όπως επίσης και πολλές παραβάσεις των κανονισμών. Ο δεύτερος πολιτικός πιάνει μια από τις σπασμένες ρόδες και λέει «φταίει ότι δεν υπήρχε το αυτόματο σύστημα πέδησης». Αν υπήρχε έστω και το ETCS, το δυστύχημα θα είχε αποφευχθεί. Ο τρίτος πολιτικός πιάνει τον σπασμένο ασύρματο και λέει «φταίει ότι δεν υπήρχε επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων». Αν έστω είχαν βάλει σε λειτουργία το GSM-R, θα μπορούσαν να μιλήσουν μεταξύ τους οι μηχανοδηγοί και να αντιληφθούν ότι ήταν στην ίδια γραμμή. Ο τέταρτος πολιτικός πιάνει ένα κομμένο καλώδιο και λέει «φταίει ότι δεν υπήρχε σηματοδότηση και τηλεδιοίκηση». Αν έστω είχαν επισκευάσει τις καμένες εγκαταστάσεις στη Ζάχαρη, το ανθρώπινο λάθος θα είχε διορθωθεί. Ο πέμπτος πολιτικός πιάνει ένα καμένο, σπασμένο κάθισμα και καίγονται τα χέρια του, και λέει ότι «φταίει η έκρηξη και η φωτιά που ακολούθησε». Και ότι πρέπει να μας εξηγήσουν αν η εμπορική αμαξοστοιχία μετέφερε παράνομα κάτι

εύφλεκτο. Ο έκτος πολιτικός πιάνει ένα κομμάτι από το τρένο που έχει πάνω του το ανάγλυφο σήμα της εταιρείας και λέει ότι «φταίει η ιδιωτικοποίηση των τρένων». Είναι, λέει, οι αντιλαϊκές πολιτικές της ιδιωτικοποίησης που βάζουν τα κέρδη πάνω από τις ζωές των ανθρώπων.

Στην πραγματικότητα, και όσον αφορά τα Τέμπη, και οι έξι πολιτικοί έχουν ταυτόχρονα δίκιο και άδικο, γιατί ψηλαφίζουν μόνο ένα μέρος αυτού του εγκλήματος. Θέλουν να βοηθήσουν να αποκαλυφθεί η αλήθεια, αλλά τα μάτια τους είναι δεμένα. Δεν έχω πλέον καμία αμφιβολία ότι ήδη από τις πρώτες ώρες επιχειρήθηκε συγκάλυψη στα Τέμπη, η οποία μάλιστα συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Για την ακρίβεια μπορώ να διακρίνω, μέχρι στιγμής, τρία διαφορετικά επίπεδα συγκάλυψης.

Η πρώτη συγκάλυψη είναι κυριολεκτική. Πρώτα με το περίφημο «ξεμπάζωμα», όπου συνέβη η άμεση αλλοίωση του χώρου του δυστυχήματος απομακρύνοντας συντρίμια, χώματα και υλικά μεταξύ των οποίων προσωπικά αντικείμενα των θυμάτων, και ανθρώπινα υπολείμματα που δεν περισυλλέχθηκαν για να παραδοθούν στους οικείους τους για να ταφούν, αλλά και πολύτιμα στοιχεία που θα βοηθούσαν τη διερεύνηση σε θέματα όπως ο μηχανισμός σύγκρουσης και η έκρηξη με τη φωτιά. Στη συνέχεια είχαμε το ακόμη πιο περίφημο «μπάζωμα», με την επικάλυψη του χώρου με αδρανή υλικά και ένα εκκλησάκι εκεί όπου ήταν ακριβώς η βασική εστία της φωτιάς.

Θυμάμαι χαρακτηριστικά να μπαίνω στο αεροπλάνο το Σαββατοκύριακο μετά το δυστύχημα για να έρθω Ελλάδα, προκειμένου να θάψω τον αδερφό μου, έχοντας στο μυαλό μου τις εικόνες που όλοι βλέπαμε, με τα συντρίμια στα Τέμπη. Και να φτάνω δύο μέρες μετά, χωρίς επικοινωνία στο ενδιάμεσο, να θέλω να πάω να αφήσω ένα λουλούδι εκεί που δολοφονήθηκε ο αδερφός μου, να φτάνω στα Τέμπη την Τρίτη το πρωί, ούτε μία εβδομάδα μετά, και ο χώρος να είναι σαν να μην έχει συμβεί τίποτα!

Από εκείνη τη μέρα και μετά δεν με κάλεσαν ξανά, και εξαφανίστηκε η λέξη «Τέμπη»

Η δεύτερη συγκάλυψη είναι επικοινωνιακή. Ήδη από τις πρώτες ώρες μετά από το δυστύχημα, ο επικοινωνιακός μηχανισμός τέθηκε σε λειτουργία προκειμένου να στρέψουν την προσοχή οπουδήποτε αλλού πέρα από τις ευθύνες της συγκεκριμένης κυβέρνησης. Σε αυτήν τη συγκάλυψη χρησιμοποιήθηκαν όλα τα μέσα, από «μονταζιέρες» μέχρι επικοινωνιακή διαχείριση, κανάλια, εφημερίδες και social media, στρατιές επώνυμων και ανώνυμων τρολλς, απειλές σε συγγενείς θυμάτων, και φυσικά πάρα πολλά χρήματα. Θυμάμαι χαρακτηριστικά ότι το πρώτο διάστημα μετά το δυστύχημα δεν είχα μπορέσει να κοιμηθώ, όχι μόνο λόγω του σοκ, αλλά και γιατί οι δημοσιογράφοι ζητούσαν συνεχώς την παρουσία μου για συνεντεύξεις, αλλά λόγω της διαφοράς ώρας εδώ στην Αργεντινή έπρεπε να σηκωθώ τα χαράματα για τις πρώτες πρωινές εκπομπές. Στα μέσα Απριλίου προκηρρύσσονται οι εκλογές και με μία μέρα διαφορά δίνεται νέο πακέτο χρημάτων στα συστημικά μέσα. Από εκείνη τη μέρα και μετά δεν με κάλεσαν ξανά, και εξαφανίστηκε η λέξη «Τέμπη»

Από την καθημερινότητα.

Η τρίτη συγκάλυψη είναι πολιτική. Το μεγάλο στοίχημα της κυβέρνησης, η οποία φέρει τη μεγαλύτερη ευθύνη για το δυστύχημα, ήταν να μπορέσει να εκλεγεί με αυτοδυναμία προκειμένου να μπορεί να ελέγξει όλες τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες που θα οδηγούσαν στη διερεύνηση πολιτικών ή ποινικών ευθυνών των Υπουργών της. Η αυξημένη πλειοψηφία του 41% της έδωσε τους 100 και 57 βουλευτές που χρειάζεται

για να απορρίψει οποιαδήποτε πρόταση για προκαταρκτική εξέταση του πρώην Υπουργού Μεταφορών. Όμως, αυτή η αυξημένη πλειοψηφία του 41% δεν υπάρχει μόνο στο κοινοβούλιο, αλλά μεταφέρεται και στις επιτροπές. Έτσι, στην εξεταστική επιτροπή που έγινε πολύ γρήγορα και πολύ βιαστικά, και έκλεισε πριν καν κάνουμε το πρώτο μνημόσυνο των ανθρώπων που χάσαμε, η κυβέρνηση είχε αυτόν τον ένα βουλευτή παραπάνω που χρειαζόταν για να ελέγξει τα πάντα, 16 εναντίον 15 σε όλες τις κρίσιμες αποφάσεις. Θυμάμαι να ξυπνάω για μήνες χαράματα και να παρακολουθώ όλες τις συνεδριάσεις, βλέποντας να αποκλείουν όλους τους κρίσιμους

μάρτυρες που θα μπορούσαν να αναδείξουν τις ευθύνες της κυβέρνησης. Είδα να καθυστερούν την ενσωμάτωση κρίσιμων εγγράφων της δικογραφίας. Είδα να απορρίπτουν αιτήματα των οικογενειών των θυμάτων, είτε από την οικογένεια του μηχανοδηγού του οποίου τη μνήμη σπύλωσαν σε ζωντανή μετάδοση, αλλά και των υπολοίπων οικογενειών, βόταν απλώς τους ζητήσαμε να διακόψουν για ένα διάστημα προκειμένου να έχουν στα χέρια τους όλα τα στοιχεία και τις πραγματογνωμοσύνες για τα πορίσματά τους. Είδα να παρεμβαίνουν συστηματικά, κάθε φορά που κάποιο μέλος της αντιπολίτευσης έφτανε σε ένα κρίσιμο σημείο, παρεμβαίνοντας, είτε προστατεύοντας το μάρτυρα ή διακόπτοντας τον ομιλητή. Τέλος, είδα να γράφουν ένα πόρισμα το οποίο είχε πολλές ανακρίβειες και συμπεράσματα που δεν βστηρίζονται ούτε στα στοιχεία αλλά ούτε και στις καταθέσεις των μαρτύρων, αλλά εξυπηρετούν αποκλειστικά το κυβερνητικό αφήγημα περί μόνο ανθρώπινων λαθών και όχι άλλων ευθυνών σε πολιτικά πρόσωπα.

Θα αγωνίζομαι για πάντα μέχρι να αποδοθεί δικαιοσύνη. Hasta la justicia siempre.

ΥΓ. Στις αρχές Απριλίου του 2024 ο ακραίος νέος Πρόεδρος της Αργεντινής Χαβιέρ Μιλέι, τον οποίο στήριξε και το κόμμα με το οποίο εκλέχθηκε βουλευτής η μάνα του θύματος της τραγωδίας της Ώνσε, θα ξεκινήσει το «σχέδιο-αλυσοπρίονο» και στον αργεντίνικο σιδηρόδρομο με την απόλυση των πρώτων 100 εργαζομένων. Θα κόψει πολλά κονδύλια από τον κρατικό προϋπολογισμό, ιδιαίτερα σε θέματα συντήρησης. Μερικές εβδομάδες αργότερα, στις 10 Μαΐου 2024, δύο τρένα θα συγκρουστούν οπισθομετωπικά στο κέντρο του Μπουένος Άιρες, ευτυχώς χωρίς θύματα. Την επόμενη μέρα ο εκπρόσωπος Τύπου του Μιλέι θα δηλώσει: «θα αφήσουμε τη δικαιοσύνη να ερευνήσει [τη σύγκρουση των τρένων στο Παλέρμο] αλλά καταλαβαίνουμε ότι ήταν ένα ανθρώπινο λάθος, έχουμε εμπιστοσύνη στη δικαιοσύνη και θα

βοηθήσουμε να κάνει τη δουλειά της.»